

Sjećanje na Antuna Dobronića

12. prosinca 1980. navršilo se dvadeset i pet godina od smrti mojeg oca, skladatelja Antuna Dobronića (2. IV. 1878. — 12. XII. 1955.) Ovakve tužne obljetnice izazivaju sjećanja, naviru uspomene za koje smatram da vrijede biti zabilježene.

Otkada pamtim svojeg oca, sjećam ga se uz klavir i pisaci stol, uvijek u radu. — Prve me uspomene vežu za staru kuću u Visokoj ulici broj 16 u zagrebačkom Gornjem gradu, gdje smo moja sestra, brat i ja rođeni i gdje sam od svojih prvih dana slušala tatu kako komponira za klavirom u susjednoj sobi. U toj je istoj kući prije živio i umro 1914. hrvatski skladatelj Ivan Zajc. »Djeco, tiho, nemojte smetati tati« bile su stalne riječi kojima je majka smirivala naše nestašluke u malom stanu.

Antun Dobronić

Za oca nije bilo ni blagdana ni slobodnog dana, a za nas je djecu bila rijetka svečanost kada bi pošao s nama u šetnju. Među moje najranije uspomene ubraja se suradnja naše majke, nastavnice klavira na Hrvatskom glazbenom zavodu, Jerke rođene Marković, koja je bila uvijek prvi izvoditelj i kritičar očevih djela, naročito klavirskih, te njihove rasprave o svim problemima tatina rada i našega javnog glazbenog života. Majčina blaga i plemenita narav pridonosila je smirivanju očeva burnog temperamenta.

Otac je prijateljevao s velikim brojem tadanjih istaknutih glazbenika i umjetnika, mnogi su od njih zalazili k nama u kuću, a s nekima se od njih tijekom vremena i razilazio u mišljenjima. Sjećam se da je neobično cijenio i volio koncertnu pjevačicu Maju Strozzi i njezina supruga Belu Pečića kao i sina »Boreka« Papanopula. Često nam je u kuću dolazio otac dobar prijatelj Josip Slavenski, koji se u to doba još zvao Stolcer. Majka mi je ka-

snije pričala da se on nije nimalo stidio svojega prvašnjeg pekarskog zanata, već joj je štoviše davao savjete za pečenje kruha. U to je vrijeme, naime, vladao u Zagrebu običaj da svaka obitelj mijesi za sebe kruh kod kuće.

Urezao mi se u sjećanje markantni profil očeva dragog profesora kompozicije na praškom Konzervatoriju, uvaženoga češkog skladatelja Vitjeslava Novaka, koji nas je redovno posjećivao kada je sa suprugom išao na odmor na Jadran. Moji su roditelji također bili u društvu s Igorom Stravinskim prilikom njegovih posjeta Zagrebu. — Tko da se sjeti svih onih mladih i onih drugih glazbenika koji su dolazili na razgovore i po savjete (Krešimir Baranović, Rudolf Matz, Zlatko Grgošević, Marko Tajčević, Petar Dumičić i drugi)? Kako je otac pisao scenska djela prema dramama i romanima naših pisaca, svojih suvremenika, s mnogima se od njih upoznao i družio. Kao kroz san se sjećam Ive Vojnovića i Ive Andrića, a znam da je i s Milanom Begovićem bio u čestom kontaktu. Vladimir Nazor je u dane kada je bio osobito raspoložen pričao nama djeci priče koje je u tom času improvizirao za nas. — Brojne su i često oštre bile načelne rasprave s muzikolozima Pavlom Markovcem i Draganom Plamencem i s filozofom Pavlom Vuk-Pavlovićem. I tadanji su vodeći slikari i kipari bili očevi prijatelji, a neki od njih i scenografi izvedbi njegovih scenskih djela u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu (Ljubo Babić, Jozo Kljaković, Marijan Trepše), a isto se tako družio i s Ivanom Meštovićem.

Pošto sam malo porasla, mogla sam bolje razumjeti i pratiti otčev rad. U neizbrisivoj su mi uspomeni ostala ona razdoblja kada je skicirao neku novu skladbu, a to je bilo često, kako je sav bio obuzet radom. Tada za njega okolni svijet gotovo da nije ni postojao. Često se nije dizao od klavira do kasno u noć, jelo smo mu donosili u radnu sobu, no na njega je uza sve to često puća zaboravljao. Toliko je bio obuzet svojim glazbenim mislima da vrlo često nije slušao razgovor okoline, a na sitne stvari svakidanjeg života jedva se i obazirao. Ali zato kad je djelo bilo završeno, otac je bio neobično zadovoljan i opušten. Često je cijela obitelj za stolom sudjelovala u pronalaženju najpogodnijeg naslova novoj skladbi. U predasima između rada dolazio je do izražaja njegov prirodni humor i duhovitost u društvu i obitelji, koje je znao zabavljati nekim svojim vlastitim magičarskim trikovima i mnogobrojnim anegdotama. Kao odmor od rada služio mu je svakodnevni odlazak u Kazališnu kavanu gdje se sretao s mnogim znancima i prijateljima iz zagrebačkoga glazbenog, kazališnog i kulturnog života (Tito Strozzi, Ljubo Karaman, Margareta Froman, Slavko Batušić, Dejan Dubajić, Krsto Odak, Jakov Gotovac, Ivo Tijardović, Oskar Jozefović, Oskar Nedbal, Alfons Verli, Branko Gavella, Julije Benešić — samo su neka imena koja mi nasumce padaju na pamet). S nji-

Zlatko Špoljar

29. travnja 1981. preminuo je u Opatiji najstariji hrvatski i, vjerojatno, jugoslavenski skladatelj — Zlatko Špoljar. Svoj dugi životni vijek ispunio je plodnim radom. Bio je pedagog i glazbenik, a to dvoje se u njegovoj ličnosti skladno dopunjavalo.

Rodio se u Miholjcu kraj Križevaca 11. travnja 1892. Želja za odgajanjem mladih naraštaja dovela ga je na Učiteljsku školu u Zagrebu. Glazbu je učio kod istaknutog pedagoga Vilka Novaka. Po završenoj učiteljskoj školi Špoljar je službovao u raznim mjestima svoje rodne Podravine, ali želja za daljnjim stjecanjem znanja ponovno ga dovodi u Zagreb gdje se upisuje na Višu pedagošku školu koju završava 1926., a od 1927. do 1932. pohađa predavanja na Muzičkoj akademiji. Otada je radio kao nastavnik Učiteljske škole i vršio razne dužnosti u prosvjeti. Nakon rata došao je u jadranske krajeve i radio u Kastvu, Rijeci, Zadru i Puli. Kao umirovljenik proveo je više od četvrt stoljeća u Voloskom (Opatija).

Špoljar je skladao popularna djela, dostupna širokom krugu izvodilaca. To su mješoviti zborovi (*Podgorski mornari, Hrvatsko more* i dr.), zborovi uz tamburaški orkestar (*Pjesma istarske omladine, Pjesma suncu* i dr.), skladbe za tamburaški orkestar (*S međimurske ravni, Večer na Dravi* i dr.), a posebnu je pažnju posvetio skladbama za djecu (preko 100 skladbi što izvornih što obradbi narodnih popjevaka sabranih u nekoliko pjesmarica te niz igrokaza s glazbenim točkama: *Šegrt Hlapić, Snjeguljica, Ivica i Marica, Čudnovata toljaga* i dr. te balet *Veseli lutak Harlekin*). — Zabilježio je niz narodnih popjevaka iz Podravine.

Posebno treba istaknuti Špoljarova crkvena djela. Uz dvije mise napisao je i niz duhovnih pjesama od kojih su osobitu popularnost stekle *S rajskih visina, O srcu Sina Božjega, O Isuse, o moj Spasitelju, Bože Oče, duše vjerne, Vi krasne zviježde* i *U slavu Svetog Srca*.

Uz skladateljski rad Špoljar je pisao i popularne knjige o glazbi (*Knjiga o muzici za svakoga, Elementarna teorija muzike i pjevanja*) i na taj način pridonosio širenju glazbene kulture. Međutim, nije se bavio isključivo glazbenom pedagogijom, već općenito nastavom u osnovnoj školi. Želeći unaprijediti nastavni rad pokrenuo je i izdavao od 1927. časopis *Savremena škola*, a uz to objavio i niz metodičkih napisa.

Djelovanje Zlatka Špoljara ostavit će nesumnjivo vidan trag u hrvatskoj kulturi.

Nikša NJIRIĆ

ma je, često vrlo temperamentno raspravljao o našim glazbenim »prilikama i neprilikama«, kako bi govorio. Bio je među svima njima poznat kao oštrouman i duhovit kritičar ljudi i događaja koji je o svemu imao svoje određeno mišljenje i stav.

Bilo je u kući i teških časova u vezi s očevim radom. Sjećam se njegovih burnih reakcija na mnoge nepravde koje su mu bile nanese neshvaćanjem i zapostavljanjem njegovih djela i ideja i odbijanjem pojedinih izvedbi. Uza sve to, ipak je bio vrlo zadovoljan kada sam jednog dana, pod dojmom koncerta na kojem sam prvi put čula harfu, došla kući i rekla roditeljima da i ja moram naučiti svirati taj divni instrument, te je s veseljem odobrio moju namjeru. »Samo ti uči harfu, klavirista ima kao skakavaca u Alžiru«, usjekle su mi se u sjećanje tatine riječi. I od tada je za mene počelo stalno vježbanje i učenje pri čemu mi je otac mnogo pomagao svojim uputama i savjetima. Pošto sam već bila poodmakla u studiju, vrlo me je obradovao napisavši mi *Sonata cantabile e giocosa* za harfu i gudači orkestar. Vrlo je volim izvoditi, uz još neke druge tatine skladbe za harfu solo, nastale kasnije, kojima je stvorio temelj domaće literature za to glazbalo.

Stvaralački žar i mladenački polet nisu napustili mog oca ni u poodmakloj dobi. Naši su susjedi dugo prepričavali kao anegdota da je Dobronić u doba drugoga svjetskog rata za vrijeme svih zračnih uzbuna i bombardiranja mirno sjedio i pisao na otvorenom balkonu dok su se drugi ljudi skrivali u skloništima.

Moj je otac do kraja svog života ostao neobično vezan za svoj zavičaj, malo mjesto Jelsu na otoku Hvaru, premda u njemu nije živio od svoje mladosti. Gotovo je svakog ljeta boravio u svojoj staroj rodnoj kući, susretao se s mještanima i silno se zanimao za probleme i napredak svoje Jelse. Kao trajni spomen na svoje rodno mjesto, iznad kojega se na brežuljku slikovito diže zavjetna crkva Bl. Djevice Marije, ostavio je misu posvećenu »Gospi od Račića«, kako mještani nazivaju to svetište.

Bio je vrlo zdrave konstitucije, ne sjećam se da je ikada bio bolestan. U ljetu posljednje godine svoga života poduzeo je sam, bez ičije pratnje, kružno putovanje Jadranom diveći se prirodi, uživajući u moru i susretu s ljudima. Sjećam se da se tom prilikom susreo u Splitu sa skladateljima Natkom Devčićem i Silvijem Bombardellijem, pa su se vodile silne rasprave o našoj glazbi i kovali planovi za budućnost.

Neumorno je radio do četiri dana pred smrt, kada ga je zahvatila srčana bolest u 78. godini života. Nakon smrti naše majke dvije godine prije (20. listopada 1953.), zadnja su mu dva udarca u životu bila sinovljeva teška nesreća na radu i smrt dragog prijatelja Josipa Štolcera Slavenskoga, koji je umro tri tjedna prije njega.

Dobronićev životni opus broji oko dvije stotine djela najrazličitijih glazbenih oblika od ciklusa pjesama i zborova do simfonija, opera i baleta. Još nam je u svojem pretposljednem danu izlagao planove o svojem budućem radu i predviđao robove u kojim bi ih mogao ostvariti. Kasnije smo izračunali da bi za njihovu realizaciju trebao doživjeti preko 120 godina. Među posljednjima bile su mu riječi: »A iza toga imam još druge planove«.

Rajka DOBRONIĆ-MAZZONI